

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1946 kl. 4 em.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion angående utbildningen av tandtekniker och tandsköterskor.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr II: 390, av herr *Håstad m. fl.*, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte dels låta utreda och för riksdagen framlägga förslag om ökad utbildning av tandtekniker och tandsköterskor, dels ock för riksdagen framlägga förslag om statlig inspektion av de privata utbildningsanstalterna.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från lärarrådet vid tandläkarinstitutet och direktionen för Eastmaninstitutet varjämte utskottet berett Sveriges tandläkarförbund, Svenska tandteknikerförbundet och Svenska tandsköterskeförbundet tillfälle att yttra sig över motionen.

Tandläkarinstitutets lärarråd erinrar om att 1944 års tandläkarutbildnings-sakkunniga i sitt den 28 januari 1946 avgivna betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m., del 1, anmält, att de av olika omständigheter icke blivit i tillfälle att i ett sammanhang lösa det frågekomplex, vilket förelagts dem. De närmaste arbetsuppgifterna vore enligt de sakkunnigas åsikt bland annat att utreda frågan om tandsköterskors och tandteknikers utbildning. Enligt vad lärarrådet inhämtat pågår för närvarande inom de sakkunniga arbetet med nämnda uppgift, varför resultatet därav synes böra avvaktas, innan ytterligare åtgärder i ämnet vidtagas.

Lärarrådet vill emellertid framhålla, att enligt lärarrådets mening flera skolor för utbildning av tandsköterskor och tandtekniker finnas, som icke äro tillfredsställande ordnade och draga allt för stora utgifter för eleverna. En statlig kontroll över de privata utbildningsanstalterna på detta område, i den mån de alls böra förekomma, är sålunda behövlig.

Eastmaninstitutets direktion åberopar ett av direktören hos institutet Gunnar Wallin i ärendet avgivet tjänsteutlåtande. I detta utlåtande påpekas bland annat, att någon teknikerutbildning icke äger rum vid institutet. Vidare på-

pekas, att för närvarande råder en uppenbar brist på fullgoda teknici medan däremot tillgången på otillräckligt utbildade sådana är tämligen god. I utlåtandet förordas på det varmaste, att den i motionen föreslagna periodiskt återkommande inspektionen måtte komma till stånd och jämväl att en utökning av utbildningen i statens regi äger rum.

Behovet av tandsköterskor är lika stort som behovet av tandläkare. Avgången genom giftermål är synnerligen stor. Huruvida någon utökning av utbildningsmöjligheterna är erforderlig kan institutets direktör icke uttala sig om, men anser det angeläget, att detta spörsmål närmare undersökes. Upplysningsvis nämnes, att antalet elever vid institutet, som nu utgör 19 per kurs, kan ökas med ytterligare 5.

Sveriges tandläkarförbund erinrar bland annat om att förbundet i skrivelse till medicinalstyrelsen den 13 febr. 1945 hemställt, att styrelsen ville föranstalta om inspektion av de privata tandteknikerskolorna. Vad frågan om utökad utbildning av tandtekniker och sköterskor beträffar instämmer förbundet helt i vad som i motionen anföres härom. Redan nu föreligger inom såväl folktandvården som annan tandvård märkbar brist på kvalificerad tekniker- och sköterskepersonal. Sedan riksdagen i princip beslutat utbildning av ett ökat antal tandläkare framstår det som än angelägnare att ett tillräckligt antal för tandläkarnas verksamhet nödvändiga hjälpkrafter utbildas. Under hänvisning till det anförda vill förbundet till alla delar tillstyrka motionen.

Svenska Tandteknikerförbundet vill understryka vad motionärerna framhållit rörande de för handen varande sociala missförhållandena, betingade av nu rådande okontrollerade tandteknikerutbildning. De åtgärder, som tills dato vidtagits, ha inskränkt sig till en provisoriskt lagd kurs i tandläkarinstitutets regi. Förbundet anför vidare:

Den huvudsakliga »utbildningen» sker alltså i de privata instituten, vilken utbildning utvecklats till ett slags »geschäft» i stor skala. Utan att hänsyn toges till tillgång och efterfrågan utbildas årligen omkring 400 s. k. tandtekniker. Enbart arbetsförmedlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö rapportera sålunda för år 1945 att 226 personer *önska* tandteknikerplatser, att 86 platser voro till ansökan *lediga* samt att blott 43 kunnat *besättas*. Antalet platssökande vid ovan nämnda arbetsförmedlingar var alltså tre gånger så stort som hela antalet utexaminerade tandläkare under år 1945. Skulle tillgång och efterfrågan i någon mån korrespondera, borde proportionerna varit omvända.

Efter att ha redogjort för de ekonomiska villkoren för deltagande i utbildningen vid privata tandteknikerskolor framhåller förbundet, att stor brist råder på väl utbildade och i övrigt kompetenta tandtekniker. Då detta förhållande på ett betänkligt sätt kan äventyra arbetet inom folktandvården, torde positiva och snabba åtgärder för hävandet av denna brist vara av nöden. Av olika utvägar till höjande av utbildningens nivå finner förbundet utbildning i av

staten upprättade och kontrollerade skolor vara det lämpligaste. De statliga skolorna böra förläggas till tandläkarinstitutet och sortera under dessa.

Förbundets yttrande utmynnar i en hemställan, dels att utbildningen av tandtekniker måtte ske i av staten upprättade och kontrollerade skolor förlagda i direkt anslutning till tandläkarinstitutet, dels att reglerande lagliga bestämmelser angående tandteknikernas utbildning måtte införas i förordningen för tandläkarkonstens utövande.

Svenska tandsköterskeförbundet framhåller, vad beträffar den vid statliga utbildningsanstalten bedrivna utbildningen av tandsköterskor, att denna icke i allo synes upplagd efter rationella linjer. Den praktiska utbildningen fyller icke de krav, som kunna ställas på densamma. Den borde i större utsträckning meddelas av väl utbildade tandsköterskor. Över huvud taget synas de lärarkrafter, som stå till förfogande för tandsköterskeutbildningen, icke vara fullt tillräckliga. Vid en utbyggnad av den statliga tandsköterskeutbildningen böra även dessa synpunkter beaktas. Förbundet finner det från förevarande utgångspunkter självklart, att en dylik utbyggnad bör äga rum, och därvid bör en grundlig utredning företagas om behovet såväl i vad avser folktandvården som den privata tandvården.

Förbundet anser vidare en statlig kontroll över de privata utbildningsanstalterna i hög grad påkallad. En verklig upprensning på detta område är av behovet påkallad, men detta torde även underlättas i den mån verkligt goda statliga utbildningsmöjligheter öppnas. Förbundet biträder sålunda motionärernas förslag dels om att frågan om ökad tandsköterskeutbildning måtte utredas, dels om att statlig inspektion införas över de privata utbildningsanstalterna.

För egen del får utskottet anföra.

Såsom framgår av det av tandläkarinstitutets lärarråd avgivna yttrandet pågår för närvarande inom 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga en utredning om tandsköterskornas och tandteknikernas utbildning. Resultatet därav synes böra avvaktas innan ytterligare åtgärder i ämnet vidtagas. Utskottet kan därför icke finna påkallat, att riksdagen nu gör hemställan till Kungl. Maj:t om utredning och framläggande av förslag rörande ökad utbildning av tandtekniker och tandsköterskor.

Vad beträffar frågan om statlig inspektion av de privata anstalter, som meddela utbildning av tandtekniker och tandsköterskor, vill utskottet erinra om att utskottet i anledning av en vid årets riksdag väckt motion, II: 385, i sitt utlåtande nr 8, föreslagit anhållan hos Kungl. Maj:t om utredning rörande statlig kontroll av vid enskilda anstalter bedriven yrkesutbildning och att andra kammaren för sin del beslutat bifalla denna hemställan. Det synes självklart, att nämnda utredning även bör omfatta det i förevarande motion berörda yrkesområdet.

Utskottet.

4 *Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.*

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II: 390, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1946.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar *Ståhl* och *Allard*, fru *Boman*, fröken *Olsson*, herrar *Svensson* i Stenkyrka, *Lundqvist*, *Hæggblom*, *Odhe* och *Svensson* i Vä.
